

„CONSERVAREA PREVENTIVĂ A BUNURILOR CULTURALE” ediția a II-a

Aurel MOLDOVEANU

Non multum sed multa

Ce aduce nou cea de a doua ediție?

În afara obișnuitelor sau nelip-sitelor corecturi și completări, câteva elemente care pot fi considerate ca fundamentale:

1. Folosirea, în explicarea inevitabilității proceselor de degradare, a celei de a doua legi a termodinamicii, a entropiei. Această lege ne spune că materia, deci și bunurile culturale, au tendința înăscută de a se descompune pe calea unor procese chimice, **spontane** ceea ce determină instabilitatea lor chimică, fapt care le face susceptibile să intre în reacții chimice cu factori fizico-chimici ai mediului ambiant umiditatea, oxigenul etc.

Au loc, astfel, procese chimice, în fapt conglomerate de reacții chimice în lanț, care induc degradarea bunurilor culturale ca rezultat al interacțiunii dintre tendința materiei spre descompunere și acțiunea factorilor fizico-chimici.

Concluzia, cu consecințe de ordin practic : tendința spre descompunere nu se finalizează decât prin intervenția factorilor fizico-chimici ai mediului ambiant : umiditatea, oxigenul, gazele reactive, temperatura și lumina. Ceea ce conduce la o altă concluzie : evitarea proceselor chimice nu se poate realiza decât printr-un control strict al factorilor menționați (denumiți altfel și microclimatici).

2. Adoptarea conceptului de „bun cultural vulnerabil”. Vulnerabile sunt bunurile care fiind mai sensibile sunt susceptibile, în raport cu celelalte, de o evoluție mai rapidă a degradării. Următoarele clase pot fi considerate ca

bunuri vulnerabile : colecțiile de ziare, documentele, cartea, fotografia, negativele, filmele cinematografice, benzile magnetice, textilele, pielea și preparatele de istorie naturală de natură organică.

Folosirea conceptului de bun cultural vulnerabil a fost impusă de nevoia de a departaja bunurile culturale deosebit de sensibile de celelalte bunuri, pentru ca măsurile de protecție aplicate acestora să fie în concordanță cu această particularitate. Bunăoară, parametrii microclimatici prezentați în literatura de specialitate (U.R. 50%-65%, t 18ș-24ș C), aceiași pentru toate clasele de bunuri, nu țin seama de această diferență.

3. Introducerea termenului de bun cultural vulnerabil a impus elaborarea unor regimuri microclimatiche mult mai nuanțate : astfel, pentru bunurile vulnerabile depozitate U.R. > 30%-40%, t 1ș-3ș C; pentru aceleași bunuri expuse în săli : U.R. 30%-40%, t 15ș-18ș C; pentru colecțiile nevulnerabile (obiecte din lemn, instrumente muzicale, picturi etc.) U.R. 40%-50%, t 15ș-18ș C etc.

Introducerea unor regimuri microclimatiche mai nuanțate și mai severe a fost determinată de rezultatele cercetărilor care au pus în evidență relațiile dintre factorii fizico-chimici ai mediului și procesele chimice pe care acești factori le induc în anumite condiții. Ori procesele chimice sunt nu numai cele mai frecvente procese dar și cele mai dăunătoare prin caracterul lor ireversibil. Astfel că cu cât se va înțelege mai rapid că mai multe molecule de apă și mai multă căldură (ca și lumină de altfel) înseamnă o

creștere exponențială a ratei proceselor chimice, cu atât va fi mai bine.

4. Introducerea unui nou capitol în care sunt prezentate mecanismele degradării: de ce se degradează bunurile culturale, factori care o provoacă, natura proceselor care fac efectivă degradarea și în sfârșit efectele acestora.

Din acest context rezultă importanța crucială pe care o prezintă înțelegerea rolului jucat de factorii fizico-chimici în etiologia proceselor chimice precum și faptul că singurul demers care poate fi făcut pentru ocrotirea patrimoniului este aplicarea măsurilor de conservare preventivă întrucât acestea acționează asupra factorilor înainte ca aceștia să pună în mișcare mecanismele degradării.